

A KÚRIA
mint felülvizsgálati bíróság

Pfv.VI.20.534/2012/7.szám

A Kúria a dr. Kulcsár Péter ügyvéd által képviselt felperesnek a Reichardt Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Reichardt Csilla ügyvéd által képviselt I. r. és a jogtanácsos által képviselt II. r. alperesek ellen szerződés érvénytelenségének a megállapítása és kártérítés iránt az Ajkai Városi Bíróságon 2.P.20.186/2008. szám alatt megindított és a Veszprém Megyei Bíróság 1.Pf.20.987/2011/6. számú ítéletével befejezett perében, a jogerős ítélet ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a II. r. alperesnek 30.000 (Harmincezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 662.000 (Hatszázhatvankettőezer) forint felülvizsgálati illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s :

A felperes 2005. augusztus 17-én megállapodott az I. r. alperessel abban, hogy 2.499.000 forint vételáron megvásárol tőle egy Opel Astra Karavan típusú személygépkocsit. A felperes ekkor 100.000 forint foglalót adott át az eladónak és I. r. alperes vállalta, hogy a vételárba - 500.000 forint értékben - beszámítja a felperes személygépkocsiját. A felek megállapodtak abban is, hogy a vételárból a felperes további 700.000 forintot készpénzben fizet meg, a fennmaradó összeget pedig a II. r. alperestől felvett hitelből teljesíti. 2005. augusztus 18-án megkötötték az adásvételi szerződést továbbá kölcsönszerződés jött létre a felperes és a II. r. alperes között, amelynek alapján a II. r. alperes, 72 hónap

futamidőre, 1.199.000 forint hitel folyósítását vállalta. A szerződésekben rögzítették, hogy a vételár első részlete 1.300.000 forint volt, az ezt meghaladó összeg pedig a hitelből kerül kiegyenlítésre. A szerződések megkötésekor az I. r. alperes részéről mindvégig az értékesítési vezető, P. K. járt el, aki egyben a II. r. alperes megbízottja is volt. Az I. r. alperes a 2005. augusztus 29-én kelt adásvételi szerződéssel megvásárolta a felperestől a személygépkocsit, az okirat szerint a vételár ekkor kifizetésre került az eladónak. Az ugyanezen a napon kelt bevételi pénztárbizonylat szerint a felperes 1.300.000 forint vételárrészletet fizetett meg az I. r. alperesnek. A felek ebbe az összegbe számították bele a foglalt, a becserélt gépkocsi vételárát és a felperes által ekkor kifizetett további 700.000 forintot. Az I. r. alperes 2005. augusztus 31-én adta át a gépjárművet a felperesnek, aki 2005. szeptemberétől 2009. április 20-áig törlesztette a II. r. alperesnek a kölcsöntartozását.

A felperes - többszörösen módosított - keresetében végül elsődlegesen kérte annak megállapítását, hogy közte és a II. r. alperes között a kölcsönszerződés nem jött létre, mivel nem került bizonyításra az, hogy P. K. jogosult lett volna a kölcsönadó nevében eljárni. Kérte a II. r. alperes kötelezését 6.000.000 forint és késedelmi kamatai általános kártérítés megfizetésére. Vagylagosan előterjesztett másodlagos keresetében kérte, hogy a bíróság állapítsa meg a felperes és az I. r. alperes között létrejött adásvételi, valamint a felperes és a II. r. alperes között létrejött kölcsönszerződés semmisségét annak a jóerkölsbe ütközése, illetve uzsorás jellege folytán. E körben arra hivatkozott, hogy P. K. nem adott megfelelő tájékoztatást részére, a gépjármű vételárának elszámolásával és a kölcsönszerződés részleteivel kapcsolatban. Előadta továbbá, hogy az alperesek az anyagi helyzetét kihasználva kötöttek vele előnytelen szerződéseket. Kérte e körben az alperesek egyetemleges kötelezését 620.600 forint és kamatai, továbbá 6.000.000 forint általános kártérítés és kamatai megfizetésére. Harmadlagos vagylagos keresetében a szerződéseket tévedés, megtévesztés és feltűnő értékaránytalanság címén támadta meg. A megtámadási okok felismerésének határidejét 2007. decemberében, 2008. januárjában határozta meg, mert álláspontja szerint ekkor szerzett tudomást arról, hogy ténylegesen milyen összegű kölcsönt vett fel és ekkor értesült a gépjármű értékéről. Ez esetben is 620.600 forint jogalap nélküli gazdagodás, továbbá 6.000.000 forint és kamatai általános kártérítés megfizetésére kérte kötelezni egyetemleges az alpereseket.

Az alperesek a kereset elutasítását kérték.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította.

Az ítélet indokolásában kifejtette, hogy a felperes kölcsönszerződésre vonatkozó ajánlatát a II. r. alperes változatlan tartalommal fogadta el, ezért köztük a szerződés 2005. augusztus 18-án létrejött. A kölcsönszerződés létrejöttében P. K. - az I. r. alperes munkavállalójaként és a II. r. alperes megbízottjaként - jogszerűen járt el. A II. r. alperes a Pp. 196. § (1) bekezdése b) pontjának megfelelő teljes bizonyítóerejű magánokirattal igazolta, hogy P. K. jogosult volt a nevében eljárni. A szerződés létrejöttét támasztotta alá egyébként az is, hogy annak alapján a felperes 2005. szeptember 20-ától 2009. április 20-áig eleget tett a törlesztési kötelezettségének és a tartozását utóbb még külön okiratban is elismerte.

Önmagában abból eredően, hogy a foglaltó átvételét tanúsító okiratot és a megvásárolt gépkocsira vonatkozó adásvételi szerződést tanúként P. K. írta alá, továbbá ő volt az, aki aláírta a felperes által az I. r. alperesnek eladott gépkocsira vonatkozó adásvételi szerződést is, a szerződések jó erkölcsbe ütközése még nem állapítható meg. A felperes keresetében még csak nem is hivatkozott a szerződések uzsorás jellege megállapításához szükséges Ptk. 202. § szerinti ismérvek fennállására. Az alperesek azonban a felperes anyagi helyzetét nem ismerték, a szerződéskötés folyamata nem volt bonyolult és a felperesnek volt lehetősége annak az átgondolására. Valamennyi szerződés a felperes rendelkezésére állt, ismerte azok tartalmát, mégis csak két és fél év elteltével vélte úgy, hogy azok az általa megjelölt okokból érvénytelenek.

A felperes - állítása szerint - csak 2007. decemberében, 2008. januárjában ismerte fel azt, hogy megtévesztették, illetve tévedett. A haladéktalan jogérvényesítésre azonban ezt követően nem került sor, még a 2008. április 17-i kereset sem erre alapítottan került előterjesztésre, a felperes ezért elmulasztotta az igényérvényesítési határidőt. A feltűnő értékaránytalanságra tekintettel a megtámadási határidő az I. r. alperessel szemben a teljesítéssel, azaz a gépkocsi átadásával és átvételével illetve a vételárnak a megfizetésével 2005. augusztus 29. napjával kezdődött. A II. r. alperes tekintetében a határidő 2005. szeptember 20-án az első törlesztéssel indult meg, de e tekintetben a felperes még csak azt sem jelölte meg, hogy miben mutatkozna meg az értékaránytalanság.

A bizonyítási eljárás adatai alapján megállapítást nyert, hogy bár az I. r. alperes pénztári bizonylata nem volt helyes, a felperes által teljesített 1.300.000 forint a 100.000 forint foglalt és a cseregépkocsi 500.000 forint vételárát is magában foglalta. A felperes a gépkocsi megvásárlásakor tudatában volt annak, hogy azt mennyiért vásárolja meg és annak is, hogy milyen összegű kölcsönt vett fel. Az alperesek tehát jogellenes magatartást nem tanúsítottak, jogalap nélküli gazdagodásukra az érvényes

szerződések alapján nem lehet hivatkozni, ezért a felperes keresete teljes egészében alaptalan volt.

A felperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét részben, a perköltség tekintetében változtatta meg, egyebekben pedig helybenhagyta azt.

A jogerős ítélet indokolása szerint az elsőfokú bíróság ítélete annyiban volt hiányos, hogy nem adta indokát a további szakértői bizonyítás, valamint a B.-i Okmányiroda megkeresése iránti bizonyítási indítvány mellőzésének. Ez azonban az ítélet hatályon kívül helyezésére nem adott okot, mivel az ügy elbírálásához szükséges mértékben a tényállás e nélkül is feltárássra került. Egyéb bizonylatok hiányában a már feltártaktól eltérő adatok további szakértői bizonyítástól sem lettek volna várhatóak, a jogvita elbírálása szempontjából pedig közömbös volt az, hogy a forgalmi engedélybe kinek a kérelme alapján és milyen adatok kerültek bejegyzésre. Nem volt vitás ugyanis az, hogy a felperes a forgalmi engedélybe bejegyzett adatokkal megegyezően szerezte meg az általa megvásárolni kívánt gépkocsit.

A szerződés létrejötte tekintetében egyetértett az elsőfokú bíróság által leírtakkal kifejtve azt, hogy a kölcsönszerződés egyébként szóban vagy ráutaló magatartással is létrejöhetett volna sőt, ha P. K. csak álképviselő volt, a II. r. alperes jóváhagyása folytán a szerződést akkor is létrejöttek kell tekinteni. Utalt rá, hogy a kölcsön kiutalására a szerződésnek megfelelően került sor.

Egyetértett az elsőfokú bíróság által a semmisségi és megtámadási okok tekintetében kifejtettekkel, kiemelve, hogy a megtámadási határidő a szerződések aláírásával megkezdődött. Az okiratokat a felperes elolvasta, aláírta és meg is kapta, így a megtámadásra okot adó, általa jelzett körülményeket ekkor meg kellett ismernie. A megtámadási határidő azonban elévülési jellegű, ezért ha azokról a felperes valóban csak az általa megjelölt időszakban szerzett tudomást, akkor is már csak három hónap állt volna a rendelkezésre az igényérvényesítésre. Ez a határidő az ez irányú beadványa 2008. szeptember 2-én történt benyújtásáig már eltelt.

A felperes kárigénye ellentétben állt az elsődleges, másodlagos és harmadlagos keresetekkel, mivel létre nem jött szerződés esetén a jogalap nélküli gazdagodás, érvénytelenség esetén pedig a Ptk. 237. §-ának (1) bekezdésének a szabályai az irányadóak. A Ptk. 238. §-ának (2) bekezdése akkor alkalmazható, ha a szerződés érvénytelenségéhez többlet tényállási elemek kapcsolódnának, az alperesek jogellenes felróható magatartása azonban nem került igazolásra.

A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő

felülvizsgálati kérelmet, amelyben kérte, hogy a Kúria annak hatályon kívül helyezésével a másodfokú, vagy az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedő hatályon kívül helyezéssel az elsőfokú bíróságot kötelezze új eljárás lefolytatására és új határozat hozatalára, vagy hozzon az ügyben a jogszabályoknak megfelelő új határozatot.

A felülvizsgálati kérelem indokolása szerint az elmúlt időszakban számos per indult azon okból, hogy a pénzintézetek az ügyfelekre nézve hátrányos szerződéseket kötöttek. E vonatkozásban a joggyakorlat még kialakulóban van, a perbeli esetben azonban a jogerős ítélet mindezek teljes figyelmen kívül hagyásával került meghozatalra. Ez, illetve a perben felmerült elvi jelentőségű jogkérdések már magukban megalapozhatnák a hatályon kívül helyezést. Okot ad azonban erre az is, hogy a jogerős ítélet a Pp. 221. §-a (1) bekezdésének a figyelmen kívül hagyásával, szelektíven felhasznált bizonyítékok alapján állapította meg a tényállást. Az e körben a felperes által előadottakkal a másodfokú bíróság az eljárása során nem foglalkozott, nem foglalt állást arról, hogy a tényállás megállapításával kapcsolatban történt-e jogszabálysértés.

Az elsőfokú bíróság nem tett eleget a tényállás megállapítása iránti kötelezettségének. A másodfokú bíróság ezt nem orvosolta, a fellebbezést nagyrészt megalapozatlannak találta és az indokolásában pedig - figyelmen kívül hagyva a könyvszakértői véleményeket - átvette az elsőfokú bíróság P. K. előadásán alapuló megállapításait. A szakvélemény szerint ugyanis nem volt kétséget kizáró módon megállapítható, hogy az 1.300.000 forintba beszámításra került-e a becserélt gépkocsi 500.000 forintos vételára. Amennyiben igen, az I. r. alperes ez által akkor is elfogadhatatlan gyakorlatot valósított meg. Kérdéses az ügyben a foglalo sorsa, mert a felperes még P. K. előadása szerint is 800.000 forint készpénzt fizetett ki. Utalt e körben a Ptk. 2. §-ának (1) és (2) bekezdésében 3. §-ának (1) bekezdésében 4. §-ának (1) bekezdésében és a 7. § (1) bekezdésében foglaltak megsértésére és arra, hogy az ügyletkötés során együttműködve, naivan és jóhiszeműen járt el, mert megbízott az alperesekben. Az alperesek azonban a gazdasági erőpozíciójukat kihasználva, iratok tömegét íratták alá vele az átláthatatlan szerződéses láncolatban, amelyet teljes egészében egy személy, P. K. intézett.

A másodfokú bíróság a realitásoktól teljesen elszakadva állapította meg azt, hogy a banki kölcsönszerződés érvényessége nincs alakiságokhoz kötve és érvényes akkor is, ha nem teljes bizonyító erejű magánokirati formában rögzítették. A felperes vitatta P. K. szerződések aláírására vonatkozó jogosultságát, mert az ellentétben áll a mai gyakorlattal, miután a kölcsönt biztosító bank az I. r. alperes eladó nevében is eljáró személynek adott egyedül, egy személyben aláírási jogosultságot. Nem került

értékelésre az a szintén törvénysértést megvalósító körülmény, hogy a II. r. alperes képviselője egyetlen tárgyaláson sem jelent meg.

Kérte annak figyelembevételét, hogy ez az eljárás az utolsó lehetőség arra, hogy ebben a perben is az igazságszolgáltatás elé kerülő ilyen jellegű ügyekben kialakuló gyakorlatnak megfelelő jogerős döntés születhessen.

A II. r. alperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában való fenntartására és a felperes perköltségben történő marasztalására irányult.

A felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

A jogerős ítélet az ügy elbírálásához szükséges mértékben feltárt és helyesen megállapított tényállásból helytálló jogi következtetéseket vont le, azokkal a Kúria is egyetértett, jogszabálysértés nem történt.

A felperes keresetében az általa megjelölt okokból a kölcsönszerződés létre nem jöttének, valamint a kölcsön és az adásvételi szerződés érvénytelenségének a megállapítását kérte. A bíróság a Pp. 3. §-ának (2) bekezdése alapján a fél által előterjesztett kérelmekhez, jognyilatkozatokhoz kötve van, a Pp. 215. §-a szerint pedig az érdemi döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetve az ellenkérelmen. Az előterjesztett kereset - a lefolytatott bizonyítási eljárás adatai alapján - teljes egészében elbírálható volt és semmiben nem kapcsolódott a felperes által hivatkozott - valóban jelentős számú - a deviza alapú hitelekkel és egyoldalú szerződés módosításokkal kapcsolatban indult eljárásokhoz. A kereset nem azokban az ügyekben felvetett, több esetben valóban elvi jelentőségű problémákon alapult, ezért közömbös az elbírálása szempontjából a más perekben kialakuló joggyakorlat.

A jogerős ítélet a felperes által sem vitatottan általa is aláírt okiratokon alapult, amelyeket P. K. előadása csupán alátámasztott. Az okiratok alapján megállapítható volt, hogy a teljes önrész - a foglalóval és a beszámított gépkocsi vételárával együtt - 1.300.000 forintot tett ki. (a 2005 augusztus 18-án kelt kölcsön és adásvételi szerződés). A felperes az általa szintén aláírt a gépkocsira vonatkozó adásvételi szerződésben elismerte a teljes vételár átvételét, tekintettel arra, hogy ezzel azt lényegében azonnal befizetettnek tekintették a másik gépkocsi önrészebe.

Az okiratokkal szemben a Pp. 164. §-ának (1) bekezdése alapján a felperesnek kellett volna bizonyítani azt, hogy bizonyos összeggel többet fizetett be az I. r. alperes részére. A könyvszakértői vélemény nem alkalmas eszköz annak megállapítására, hogy a felperes

ténylegesen milyen összeget teljesített, hiszen a szakértő csak a rendelkezésre álló bizonylatok alapján tudott következtetéseket levonni. Az, ha az I. r. alperes nem tartotta be maradéktalanul a könyvelési előírásokat, nem jelenti azt, hogy pusztán emiatt nagyobb összegű befizetést lehetne elszámolni a felperes javára. P. K. sohasem nyilatkozott úgy, hogy a felperes a foglalón felül fizetett volna további 800.000 forintot, ezt az összeget a foglalóval együtt, a teljes átadott készpénz összegeként jelölte meg. (8. sorszámú jegyzőkönyv 3. oldal.)

A II. r. alperesnek lehetősége van aláírási jogot biztosítani akár más cégek alkalmazottainak is, a képviselő személyének az esetlegesen nem megfelelő megválasztása pedig az ő üzleti kockázata körébe tartozik. A perbeli esetben azonban - ahogy azt a jogerős ítélet is helytállóan kifejtette - a kölcsönszerződés még a képviseleti jogosultság teljes hiányában is létrejött volna, mert a II. r. alperes azt utólagosan jóváhagyta és a kölcsön összegét nem vitatottan a felperes kérelmének megfelelően folyósította, a felperes pedig ezt követően a kölcsönt szerződésszerűen kezdte törleszteni.

Az alperesek nem voltak gazdasági erőfölényben, a felperes számtalan más, hasonló tevékenységi körű cég között válogathatott. Az I. r. alperes a felperes helyzetét sem használta ki azzal, hogy a kérelmének megfelelően eladott számára egy gépkocsit és a II. r. alperes sem azzal, hogy hitelt biztosított ahhoz. A szerződéses láncolat viszonylag egyszerű és áttekinthető volt, de a felperesnek a hosszabb ideig - legalább 2005. augusztus 17-étől 2005. augusztus 29-ig - tartó ügymenet során volt lehetősége annak nyugodt körülmények között történő áttekintésére, átgondolására vagy akár segítség igénybevételére. Valamennyi szerződést megismerte, aláírta, átvette, és azokból egyértelműen kiderült azok tényleges tartalma is. Ezeknek megfelelően vette át a gépkocsit, törlesztette a tartozást, majd egészen 2008. januárjáig ezt követően sem merültek fel benne aggályok.

Helyesen állapította meg a jogerős ítélet, hogy a létrejött szerződések nem ütköztek a jóerkölcsbe, azok uzsorás jellege sem volt megállapítható, továbbá a felperes elmulasztotta az azok megtámadására nyitva álló határidőt. Helyesen állapította meg a jogerős ítélet azt is, hogy az egyes keresetek ellentétben álltak egymással, de a Ptk. rendelkezéseivel is. A felperes teljesen figyelmen kívül hagyta azt, hogy az érvénytelenség jogkövetkezménye az eredeti állapot helyreállítása. A mintegy 2.500.000 forintért vásárolt gépkocsit öt éven keresztül használta és azt nem akarta, illetve nem is tudta visszaadni az eladónak. Az ilyen értékű gépkocsi megvásárlásából eredően viszont - tulajdonjoga fenntartásán felül - az értékét többszörösen meghaladó 6.000.000 forintos kártérítést kívánt érvényesíteni az alperesekkel szemben.

A II. r. alperes képviselőjének nem állt fenn törvényi kötelezettsége a tárgyalásokon való megjelenésre, ezért távolmaradásával nem valósított meg jogszabálysértést.

A Kúria mindezekre tekintettel a jogerős ítéletet, utalva annak helyes indokaira is, a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése értelmében a felülvizsgálati eljárásban is irányadó Pp. 78. §-ának (1) bekezdése szerint kötelezte az eredménytelen felülvizsgálati kérelmet előterjesztő felperest a II. r. alperes javára a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. §-ának (2), (5) és (6) bekezdése alapján, a ténylegesen végzett tevékenységgel arányosan megállapított jogtanácsosi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére. Az I. r. alperes a tárgyaláson nem jelent meg, ellenkérelmet sem terjesztett elő, ezért a részéről a felülvizsgálati eljárás során költség nem merült fel.

A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a felperes személyes költségmentessége folytán a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. §-ának (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2013. január 29.

Dr. Kollár Márta s.k. a tanács elnöke, Dr. Puskás Péter s.k. előadó bíró, Oroszné dr. Kerekes Anna s.k. bíró

A kiadmány hitelül:
tisztviselő